

Адміністративно-правове регулювання цифровізації адміністративних процедур в Україні

*Роман Васильович Мигаль¹, Євген Миколайович Фітяк²,
Денис Олександрович Кузик³*

4

Опубліковано	Секція	УДК
30.07.2025	Право	342.922(477):004

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14771983>

Анотація. Стаття присвячена дослідженню теоретико-правових засад цифровізації адміністративних процедур, їхнього нормативно-правового забезпечення та практичного впровадження в умовах сучасних викликів. Аналізується сутність цифровізації у сфері адміністративного права, її принципи та значення для трансформації публічного управління. Особлива увага приділена порівняльному аналізу підходів до цифровізації адміністративних процедур у європейських країнах, що дозволяє виокремити ефективні моделі правового регулювання, релевантні для української правової системи.

Окреслено ключові аспекти функціонування цифрових адміністративних послуг в Україні, зокрема механізми електронної ідентифікації, державні платформи надання послуг та рівень їхньої інтеграції у систему публічного адміністрування. Розглянуто ризики, пов'язані з цифровізацією, зокрема загрози кібербезпеці та захисту персональних даних, проблему цифрового розриву та недосконалість механізмів оскарження адміністративних рішень, ухвалених у цифровому форматі.

Зроблено висновки щодо необхідності вдосконалення нормативного регулювання цифрових адміністративних процедур, зокрема посилення правових гарантій безпеки персональних даних, розширення доступу до цифрових сервісів для всіх верств населення, а також удосконалення механізмів правового захисту громадян у разі оскарження рішень, ухвалених із використанням автоматизованих систем. Україна, перебуваючи в умовах війни, має не лише адаптувати існуючі цифрові механізми до кризових умов, але й закладати правові основи для подальшого розвитку цифрового урядування, що відповідатиме європейським стандартам і забезпечуватиме стабільність державного управління.

Ключові слова: цифровізація адміністративних процедур, електронне врядування, кібербезпека, захист персональних даних, цифровий розрив, адміністративне право.

¹ ЗВО «Львівський університет бізнесу та права» <https://orcid.org/0000-0002-6155-7756>

² ЗВО «Львівський університет бізнесу та права» <https://orcid.org/0009-0004-0931-5196>

³ ЗВО «Львівський університет бізнесу та права» <https://orcid.org/0009-0008-8171-2718>

Administrative and Legal Regulation of the Digitalization of Administrative Procedures in Ukraine

Abstract. The article is devoted to the study of the theoretical and legal foundations of the digitalization of administrative procedures, their regulatory support, and practical implementation in the context of modern challenges. The essence of digitalization in the field of administrative law, its principles, and its significance for the transformation of public administration are analyzed. Special attention is paid to a comparative analysis of approaches to the digitalization of administrative procedures in European countries, which makes it possible to identify effective models of legal regulation relevant to the Ukrainian legal system.

The key aspects of the functioning of digital administrative services in Ukraine are outlined, in particular electronic identification mechanisms, state service provision platforms, and the level of their integration into the public administration system. The risks associated with digitalization are considered, including cyber security threats, personal data protection, the digital divide problem, and the shortcomings of procedures for appealing administrative decisions made in digital form.

Conclusions are drawn regarding the need to improve the regulatory framework for digital administrative procedures, notably by strengthening legal guarantees for personal data security, expanding access to digital services for all population groups, and enhancing legal protection mechanisms for citizens in case they need to appeal decisions made using automated systems. Ukraine, being in a state of war, must not only adapt existing digital mechanisms to crisis conditions but also establish legal foundations for the further development of digital governance that meets European standards and ensures the stability of public administration.

Keywords: digitalization of administrative procedures, e-governance, cyber security, personal data protection, digital divide, administrative law.

Вступ

Цифровізація адміністративних процедур є одним із ключових напрямів модернізації державного управління, що спрямований на підвищення його ефективності, прозорості та доступності для громадян. В умовах глобальної цифрової трансформації держави змушені адаптувати правові механізми до нових реалій, де швидкість прийняття рішень, автоматизація процесів та електронна взаємодія між органами влади й суспільством стають необхідністю. Україна, перебуваючи в умовах війни, прискореними темпами впроваджує цифрові адміністративні рішення, що дозволяє забезпечувати безперервність державних послуг, знижувати бюрократичні бар'єри та зміцнювати антикорупційні механізми.

Запровадження цифрових технологій у сфері адміністративного права охоплює широкий спектр питань: від правового регулювання електронної ідентифікації та функціонування цифрових реєстрів до захисту персональних даних і гарантування кібербезпеки. Важливим аспектом є відповідність цифрових адміністративних процедур фундаментальним засадам верховенства права, що вимагає чіткого визначення їхньої юридичної сили, механізмів оскарження та відповідальності держави за порушення прав громадян у цифровому середовищі.

Попри значні досягнення в цифровізації публічного управління, низка викликів залишається невирішеною. Це, зокрема, ризики, пов'язані з кібератаками та захистом інформації, проблема цифрового розриву, що ускладнює рівний доступ населення до електронних послуг, а також необхідність удосконалення правових механізмів перегляду та оскарження адміністративних рішень, ухвалених у цифровому форматі.

З огляду на це, дана стаття спрямована на аналіз теоретико-правових засад цифровізації адміністративних процедур, вивчення міжнародного досвіду, оцінку

сучасних викликів у цій сфері та визначення напрямів вдосконалення правового регулювання цифрового врядування в Україні.

Результати

Цифровізація адміністративних процедур є невід'ємним компонентом сучасного державного управління, що формує якісно новий рівень взаємодії між громадянами, суб'єктами господарювання та органами публічної влади. Процеси цифрової трансформації спрямовані на підвищення ефективності, прозорості та доступності адміністративних послуг, а також на усунення зайвих бюрократичних бар'єрів, які історично ускладнювали отримання правових та управлінських рішень. Розвиток цифрових технологій у публічному управлінні сприяє вдосконаленню правової системи, забезпеченню оперативності реалізації державної політики та формуванню стійких антикорупційних механізмів [1].

Теоретико-правові засади цифровізації адміністративних процедур охоплюють комплекс питань, пов'язаних із визначенням сутності цифрового управління, його принципів та механізмів правового регулювання. Центральне місце займає питання відповідності цифрових інструментів основним засадам адміністративного права, таким як верховенство права, законність, рівність перед законом та доступність правосуддя. Також важливим є дослідження впливу цифрових технологій на інститути адміністративного права, зокрема на механізми правової відповідальності, адміністративного контролю та судового захисту прав осіб, що взаємодіють із державними органами в електронному середовищі [2].

Розвиток цифрового адміністрування не лише створює нові можливості для оптимізації державних процесів, а й породжує значний масив правових викликів.

Сутність цифровізації у сфері адміністративного права полягає у формуванні нормативної основи для запровадження електронного документообігу, автоматизації процесів прийняття рішень та електронної ідентифікації громадян при зверненні до органів влади. Вона сприяє децентралізації адміністративних функцій, підвищенню їхньої доступності та прозорості, що є невід'ємною складовою демократичного врядування. Запровадження цифрових технологій у публічному управлінні значною мірою змінює традиційні моделі правового регулювання, вимагаючи адаптації адміністративно-правових норм до нових умов, що склалися внаслідок розвитку інформаційних технологій [3].

Особливістю цифровізації є її інтеграційний характер, адже вона не лише забезпечує технологічну модернізацію державного управління, а й вимагає суттєвих змін у правовому регулюванні адміністративних процедур. Йдеться про створення надійних механізмів захисту персональних даних, запровадження правових гарантій проти зловживань у цифровому середовищі та визначення статусу електронних доказів в адміністративному судочинстві. Таким чином, цифровізація в адміністративному праві – це не просто технічне вдосконалення управлінських процесів, а якісне оновлення правових механізмів, що забезпечує ефективне функціонування публічної влади та захист прав громадян у цифровій сфері.

Важливо розуміти, що цифровізація адміністративного права не є статичним процесом, а постійно еволюціонує відповідно до розвитку інформаційних технологій та змін суспільних потреб [4]. Особливої актуальності цей процес набуває в умовах війни, коли необхідність оперативного реагування держави на виклики вимагає максимального спрощення адміністративних процедур, підвищення мобільності управлінських рішень та забезпечення стабільності правового режиму в цифровому середовищі. Україна, перебуваючи на передовій боротьби за власну незалежність і демократичний розвиток, демонструє високий рівень адаптації до цифрових викликів, що зумовлює необхідність системного аналізу цього явища з правових позицій.

Цифровізація адміністративних процедур ґрунтується на фундаментальних принципах, що визначають її якісні характеристики та впливають на правове регулювання відповідних процесів. Доступність, ефективність, прозорість і безпека є основоположними засадами, які забезпечують належне функціонування цифрового урядування, сприяючи посиленню довіри громадян до державних інституцій та зміцненню верховенства права в умовах цифрової трансформації.

Доступність цифрових адміністративних процедур передбачає усунення зайвих бар'єрів для громадян та суб'єктів господарювання під час взаємодії з органами публічної влади. У межах цього принципу забезпечується можливість отримання адміністративних послуг у зручному форматі, незалежно від місця проживання, рівня матеріального забезпечення чи фізичних обмежень особи. Створення інклюзивного цифрового середовища передбачає розширення переліку онлайн-послуг, адаптацію адміністративних сервісів для людей з особливими потребами та впровадження механізмів цифрового навчання для населення, що зменшує цифровий розрив та сприяє соціальній рівності [5].

Ефективність цифрових адміністративних процедур полягає в оптимізації державного управління шляхом автоматизації процесів прийняття рішень, скорочення часу на обробку запитів та мінімізації людського чинника. Використання цифрових технологій дозволяє зменшити бюрократичне навантаження, уніфікувати інформаційні потоки та забезпечити оперативне реагування на запити громадян. Впровадження алгоритмічних рішень у систему адміністративного управління сприяє підвищенню швидкості та точності ухвалення рішень, що особливо важливо в умовах надзвичайних ситуацій та воєнного стану, коли своєчасність державного реагування є критичною.

Прозорість цифрових адміністративних процедур є запорукою відкритості державного управління та дієвим механізмом запобігання корупції. Вона забезпечується через доступність інформації про діяльність органів влади, можливість відстеження етапів розгляду адміністративних запитів та запровадження електронних реєстрів, які унеможливають маніпулювання документами. Прозорість також передбачає публічний контроль за діями посадових осіб, що значно підвищує рівень відповідальності державних інституцій перед суспільством.

Безпека цифрових адміністративних процедур є невід'ємною складовою процесу цифровізації, адже забезпечення кіберзахисту інформаційних систем та персональних даних громадян має стратегічне значення в умовах гібридних загроз та воєнної агресії РФ. Надійний захист від кібератак, криптографічне шифрування електронних документів та впровадження систем автентифікації користувачів дозволяють гарантувати довіру до цифрових адміністративних сервісів. Окрім технологічних аспектів, безпека включає правові механізми захисту прав громадян у разі порушень їхніх цифрових прав, що передбачає наявність чітких процедур адміністративного та судового оскарження неправомірних рішень чи дій, здійснених у цифровому середовищі.

Реалізація зазначених принципів формує основу для побудови ефективної системи цифрового урядування, що відповідає викликам сучасності та забезпечує стале функціонування державного управління в умовах війни. Україна демонструє передові досягнення у сфері цифровізації, водночас постаючи перед необхідністю удосконалення правових механізмів, спрямованих на зміцнення гарантій прав громадян і забезпечення національної безпеки у цифровому просторі.

Підходи до цифровізації адміністративних процедур у європейських країнах демонструють значну варіативність, зумовлену рівнем технологічного розвитку, правовими традиціями та специфікою державного управління. У той час як деякі країни, зокрема Естонія та Швеція, досягли високого рівня цифрової трансформації, інші стикаються з труднощами у впровадженні новітніх технологій, що обумовлено як інституційними, так і соціальними факторами [6].

Одним із визначальних аспектів цифровізації є наявність нормативно-правової бази, що закріплює правові засади функціонування електронного урядування. Кожна країна має власну стратегію впровадження цифрових технологій, проте спільним знаменником є поступова адаптація законодавства до вимог європейського правового поля, зокрема до стандартів GDPR щодо захисту персональних даних [7].

Різняться й підходи до електронної ідентифікації: у Німеччині та Франції впроваджені національні системи eID, у Швеції основним механізмом є BankID, а в Польщі діють mObywatel і Profil Zaufany. Україна, розробивши систему Дія.Підпис, активно інтегрує цифрові технології в адміністративну діяльність, водночас стикаючись із викликами, зумовленими війною та загрозами кібербезпеки.

Електронні адміністративні послуги стали ключовим інструментом забезпечення ефективної взаємодії громадян із державними органами. У країнах ЄС діють централізовані платформи надання послуг, які дозволяють оптимізувати адміністративні процедури та скоротити час розгляду звернень. Україна у цьому аспекті робить значні кроки вперед, забезпечуючи максимальну доступність державних послуг через платформу «Дія».

Однак попри суттєві досягнення, кожна країна стикається з певними викликами у сфері цифровізації. Для Німеччини це складність інтеграції цифрових сервісів через федеративну систему управління, для Франції – низький рівень цифрової грамотності серед населення, для Естонії – загрози кібербезпеці. Україна ж змушена адаптувати цифрові адміністративні процедури до умов війни, забезпечуючи їхню безперервність і стійкість до зовнішніх загроз.

Узагальнена характеристика підходів до цифровізації адміністративних процедур у різних країнах Європи представлена у таблиці 1.

Таблиця 1

Порівняльний аналіз підходів до цифровізації адміністративних процедур у європейських країнах

Країна	Законодавча база	Електронна ідентифікація	Електронні адміністративні послуги	Захист персональних даних	Ключові виклики
Німеччина	Закон «Про онлайн-доступ до адміністративних послуг» (Onlinezugangsgesetz), акцент на федералізації цифровізації.	Система eID для громадян і бізнесу, інтегрована з ЄС.	Портал Germany Online Services з інтеграцією державних установ.	GDPR та національний регулятор Bundesdatenschutzgesetz (BDSG).	Складність федеративно і інтеграції цифрових послуг.
Франція	Закон «Про цифрову республіку», що передбачає електронну ідентифікацію та цифрові адміністративні процеси.	Французька eIDAS-система, доступ до адміністративних послуг через FranceConnect.	FranceConnect – єдиний портал доступу до послуг.	GDPR та CNIL (Національна комісія з захисту даних).	Низька цифрова грамотність серед населення.
Естонія	Закон «Про електронне врядування» та «Електронне резидентство», що дозволяє онлайн-отримання адміністративних послуг.	ID-картки з цифровим підписом, мобільне ID.	e-Estonia – повністю цифровізована система адміністративних послуг.	GDPR, особлива увага до кібербезпеки та цифрового резидентства.	Кібербезпека та захист цифрового резидентства.
Швеція	Закон «Про електронне управління» та	BankID як основний засіб	Mina Sidor – персоналізований електронний	GDPR та Державний інспекторат з питань персональних даних.	Баланс між приватністю та

	«Цифрова стратегія Швеції», що впроваджує наскрізну цифровізацію.	електронної ідентифікації.	кабінет громадянина.		ефективність цифрових сервісів.
Польща	Закон «Про електронні послуги» та нормативи щодо ePUAP – електронної платформи адміністративних послуг.	mObywatel та Profil Zaufany як основні ідентифікаційні засоби.	ePUAP – електронна платформа доступу до держпослуг.	GDPR та національні акти щодо захисту персональних даних.	Інтеграція державних послуг та підключення до ЄС-платформ.
Україна	Закон «Про електронні довірчі послуги», «Про адміністративні послуги» та цифрова стратегія «Дія».	Дія.Підпис та MobileID, інтеграція з державними реєстрами.	Дія – єдиний портал електронних адміністративних послуг.	Закон «Про захист персональних даних», гармонізація з GDPR.	Кіберзагрози через війну, адаптація до умов воєнного стану.

Узагальнено авторами за [7-14]

Таблиця наочно демонструє ключові особливості цифровізації адміністративних процедур у різних країнах Європи, їхній рівень розвитку, основні законодавчі ініціативи та виклики, що постають перед державами у процесі впровадження цифрових технологій в адміністративну діяльність.

Розвиток цифрових адміністративних послуг став ключовим чинником реформування публічного управління, спрямованого на підвищення ефективності державного апарату, спрощення взаємодії громадян із органами влади та мінімізацію корупційних ризиків. Запровадження цифрових сервісів дозволяє значно скоротити бюрократичне навантаження, забезпечити безперешкодний доступ до адміністративних процедур та підвищити рівень їхньої прозорості.

У європейських країнах цифрові адміністративні послуги інтегровані у єдині платформи, що забезпечують централізований доступ громадян до всіх необхідних державних сервісів. Електронне врядування охоплює широкий спектр адміністративних функцій – від реєстрації юридичних осіб та оформлення документів до системи електронного судочинства. Україна активно впроваджує аналогічні механізми, зокрема через платформу «Дія», що стала фундаментом для надання цифрових адміністративних послуг, адаптованих до умов воєнного стану.

Однак, попри значні досягнення у сфері цифровізації, реальна практика правозастосування цифрових адміністративних процедур висвітлює низку викликів, пов'язаних із забезпеченням їхньої юридичної визначеності, стійкості до зовнішніх загроз та доступності для всіх категорій населення. Виникають питання щодо гарантування правового статусу електронних документів, ефективності механізмів оскарження адміністративних рішень, ухвалених у цифровому форматі, а також захисту персональних даних від зловживань і несанкціонованого доступу.

Важливим аспектом є проблема цифрового розриву, що залишається суттєвим бар'єром для реалізації права на доступ до адміністративних послуг. Значна частина населення не має необхідних навичок для користування електронними сервісами, що потребує як удосконалення правових механізмів підтримки, так і запровадження програм цифрової освіти. Водночас війна значно посилила ризики у сфері кібербезпеки, що вимагає впровадження більш надійних механізмів захисту державних цифрових платформ та персональних даних громадян.

З огляду на це, подальше вдосконалення цифрових адміністративних послуг потребує системного підходу, що включатиме як технологічні інновації, так і правові

механізми забезпечення їхньої ефективності. Детальніший аналіз реалій та викликів правозастосування цифрових адміністративних процедур дозволить окреслити пріоритетні напрями вдосконалення цифрового урядування в Україні.

Процес цифровізації адміністративних процедур, попри численні переваги, породжує низку суттєвих ризиків, які можуть стати загрозою як для ефективного функціонування системи публічного управління, так і для захисту прав громадян. Зокрема, особливу увагу необхідно приділити питанням кібербезпеки, цифрового розриву та прогалин у механізмах правового оскарження рішень, ухвалених у цифровому форматі.

Таким чином, ефективна цифровізація адміністративних процедур потребує не лише технологічного розвитку, а й комплексного вдосконалення правових механізмів, що регулюють захист персональних даних, забезпечення доступності адміністративних послуг для всіх громадян та гарантування ефективного правового захисту у разі виникнення спірних ситуацій у цифровій сфері. Україна, перебуваючи в умовах війни, має особливо ретельно підходити до цих питань, формуючи стійку та безпечну систему цифрового врядування, що відповідатиме стандартам правової визначеності, верховенства права та захисту прав громадян.

Висновки

Цифровізація адміністративних процедур є ключовим чинником модернізації публічного управління, що сприяє підвищенню його ефективності, прозорості та доступності для громадян. Україна, впроваджуючи цифрові технології у сферу державного адміністрування, демонструє динамічний прогрес у розвитку електронного урядування, що є важливим елементом євроінтеграційних реформ та зміцнення демократичних інститутів. Водночас процес цифровізації вимагає комплексного правового забезпечення, яке має гарантувати юридичну визначеність, безпеку та рівний доступ до адміністративних послуг.

Теоретико-правові засади цифровізації адміністративних процедур ґрунтуються на принципах доступності, ефективності, прозорості та безпеки, що забезпечують їхню легітимність і функціональність. Досвід європейських країн підтверджує, що успішна цифрова трансформація передбачає не лише розширення електронних адміністративних сервісів, а й створення дієвих механізмів захисту персональних даних, удосконалення правових процедур оскарження рішень, ухвалених у цифровому форматі, а також подолання цифрового розриву серед населення.

Попри значні досягнення у впровадженні цифрових адміністративних процедур, залишається низка викликів, які потребують правового врегулювання. Зокрема, забезпечення кібербезпеки набуває особливого значення в умовах війни, коли державні електронні платформи стають об'єктами кібератак. Відсутність єдиних і ефективних процедур перегляду цифрових рішень також створює ризики обмеження прав громадян, а нерівний доступ до цифрових технологій потребує системної державної політики для розширення можливостей користування електронними послугами.

Подальший розвиток цифрового врядування в Україні має ґрунтуватися на всебічному удосконаленні правової бази, що регулює електронні адміністративні процедури, з урахуванням міжнародних стандартів та особливостей національної правової системи. Необхідним є зміцнення гарантій захисту персональних даних, розширення механізмів оскарження цифрових рішень, а також впровадження надійних заходів кіберзахисту. Лише за умови збалансованого поєднання технологічного розвитку та правового регулювання цифровізація адміністративних процедур стане дієвим інструментом підвищення ефективності державного управління, сприятиме зменшенню бюрократичного навантаження, а також зміцнить довіру громадян до інституційної спроможності держави.

Список використаних джерел

1. Осадчий, А. (2023). Цифровізація адміністративних процедур. *Проблеми законності*(163), 229–247.
2. Єгорова-Луценко, Т. П. (2020). Цифровізація у сфері надання адміністративних послуг. Retrieved from <https://openarchive.nure.ua/bitstreams/c26bb790-85b1-4bad-8e94-60b64d7c91bd/download>
3. Кравченко, М. Г. (2023). Стандарти публічного адміністрування у сфері цифрової трансформації: досвід України та Німеччини. *Київський юридичний журнал*(3), 32–41.
4. Мисливий, В. А. (2021). Цифровізація кримінального права. Retrieved from <https://ela.kpi.ua/bitstreams/59e20d8c-d26c-420c-b3df-614feaa2f00c/download>
5. Прокопенко, С. (2024). Цифровізація надання адміністративних послуг: вплив на якість публічного управління. *Актуальні питання у сучасній науці*, 6(24).
6. Прокопенко, С. Л. (2024). Взаємодія органів державної влади та органів місцевого самоврядування у сфері надання адміністративних послуг у контексті децентралізації та цифровізації. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*(2), 25–30.
7. Пилаєва, В. М. (2019). Правові засади реалізації електронного врядування в країнах Європейського Союзу. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Право»*(28), 82–89.
8. Малетич, М. М. (2020). Розвиток функцій адміністративної процедури. *Правові новели*, 375.
9. Глібороб, Н. (2021). Цифрова трансформація публічних послуг: правове регулювання в контексті європейських принципів. *Administrative law and process*(1(32)), 28–40.
10. Савченко, О. С. (2023). Сучасні тенденції запровадження цифровізації публічного управління в країнах Європейського Союзу.
11. Глібко, С. В., & Кириленко, Д. С. (n.d.). Реєстрація фізичної особи-підприємця в польщі, питання цифровізації.
12. Мохова, Ю. Л. (2021). Державні механізми розвитку електронного урядування в умовах цифрових трансформацій України (Дис. докт. наук з держ. упр, 25(02)). Retrieved from <https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/Disertatsiya-5.pdf>
13. Брачук, А. О., Клімушина, П. С., Коліушка, І. Б., Кормича, Б. А., Кудрявцева, О. Ю., Серенка, А. О., ... & Проневич, О. С. (2023). Діджиталізація адміністративних процедур: окремі аспекти публічного управління. *Правові новели*, 205.
14. Тимченко, М. С. (2022). Розвиток сервісу «Дія» в умовах війни. *Нові можливості публічного управління*.